

KOMIŽA – BRUSNIK – JABUKA: JEDINI VULKANSKI TROKUT NA JADRANU

Komiška vala odozgo izgleda kao krater velikog, ugaslog vulkana, koji zatvara **Biševo...**

Nekad davno erupcijom su nastali granitni **Brusnik** i magnetitna **Jabuka**. Ta dva mala otoka i zelene sike kraj komiške plaže **Kamenice** sazdani su, jedini na Jadranu, od vulkanskih stijena. Komižani, dakle, žive u vulkanskom trokutu, a vulkan je, vidimo na primjeru žive **Etne**, istovremeno i užas i ljepota.

Svi koji se prvi put iskrcaju na Brusnik, kažu otprilike isto: "*Ovo nije na Zemlji!*" Svi Talijani prošapću: "*Come la Luna!*"

1500 godina prije Krista u vulkanskoj je erupciji eksplodirao **Tir** (danas **Santoros**), otok smješten 70 milja sjeverno od **Krete**, na kojoj je cvjetalo carstvo kralja **Minosa**. Val visok 250 metara potopio je raskošnu palaču u **Knososu** i njezin mitski labirint, prebivalište **Minotaura**. Kreta se nikad nije oporavila od tog tsunamija, a još se ne zna je li taj otok i to Minojsko carstvo zapravo - **Platonova Atlantida!**?

S druge strane, zna se dobro da je **Issu**, prvi polis, prvu kulturnu državu na Jadranu osnovao **Dionizije Stariji**, tiranin iz **Siracuse** na **Siciliji**, kojemu je Platon bio učitelj. Vjerujem da je Dionizije, slušajući svog učitelja, izabrao **Vis** za proboj u Jadran te da su zajedno, davne 397. prije Krista, preko **Palagruže** doplovili u višku luku.

PREKOMANDA U KALIFORNIJU

Trideset godina nakon Drugog svjetskog rata svakog je jutro prvo pitanje među Komižanima bilo:

- **Ko je noćas uteka?**

Sudbina domorodaca s graničnih otoka Jadrana nije se, u drugoj polovici dvadesetog stoljeća, previše razlikovala od nesreće preživjelih Indijanaca, strpanih u

rezervate. Otočanima je ostavljen bijedan izbor: životarenje u zatvorenoj vojnoj zoni ili "prekomanda" u - indijansku postojbinu.

U rezervatima i logorima mora doći do pobune, a prva civilna buna protiv JNA u ex Jugoslaviji pokrenuta je iz – Komiže, krajem 1985. godine. Okupatorska se guba (tako su ih Višani zvali) povukla tek 1992. godine, nakon najduže zime u povijesti otoka i potpune fašistoidne izolacije ili pomorske blokade, kako se to blaže nazivalo!

"Kao da je sam Bog svoj prst stavio na Vis i odlučio ga sačuvati!", tako je monsinjor **Slobodan Štambuk**, biskup **Brača, Hvara i Visa**, opisao koliko smo, u stvari, imali šansi da sve prođe lišo, bez kapi prolivene krvi.

Novinar **Zlatko Gall** tvrdi: "Ljudima je dosta gužve, betona i hotela. Bol i Hvar su **out**, Vis i Komiža su **in**! Žica je spasila Vis!"

"Žica je potjerala ljude!", komentirao sam. "Ovo jest prazan prostor i hrvatski **El Dorado**, ali - za koga?! Tko je ostao?!"

U malom se gradiću, u srcu velikog, raskošnog arhipelaga, tek sada osjećaju posljedice 50 godina samoće: na proteklim je lokalnim izborima bilo više lista nego kompetentnih kandidata! Trend je i dalje strahovit: prošle su nam godine iz splitskog rodilišta na otok stigle 23 bebe, a imali smo 78 sprovoda! Zato pita **Jakša Fiamengo**:

"Ima li koga da nam rod ne zatru, da se odazove kad umire vala?"

Senko Karuza, institucija s južne strane Visa, predlaže: "U filmu sa Visa polovica svakog kadra treba biti žica, ona koja još uvijek okružuje napuštene vojne zone! Kroz pola kadra nizali bi se stupovi i žica, a u drugoj polovici gledali bi sve sačuvane divote i krasote. Tu i tamo izronila bi faca nekog domaćeg redikula..."